

BARN SOM UTNYTTJAS OCH TVINGAS STRIDA SOM SOLDATER I KRIG

Ingen får tvinga barn att göra något som är fel eller skadligt, vare sig för barnet självt eller någon annan. Ändå arbetar många barn med saker som är mycket skadligt för deras säkerhet, hälsa, utveckling och skolgång. 2021 handlade det om 79 miljoner barn.

Många använder barn till farliga och olagliga arbetsuppgifter, som vuxna inte vill eller vågar göra själva. För en vuxen är det lättare att kontrollera, tvinga eller lura ett barn att göra saker än det är att få en annan vuxen att göra det. Det kan vara farliga och smutsiga jobb i fabriker och gruvor, slavarbete i hushållet hemma hos en familj, eller utnyttjande av barn inom sexhandel. En av de allra farligaste arbetsuppgifterna som barn tvingas utföra är att strida som soldat i krig.

Soldater kan behöva skada, ibland döda människor. De kan också själva skadas och bli dödade. Mellan 2005 och 2020 användes fler än 93 000

barn i krig som soldater (ofta kallat barnsoldater), bärare eller minröjare i krig och konflikter. Det verkliga antalet barn är antagligen mycket högre. Flickor som utnyttjas av väpnade grupper utsätts ofta även för sexuella övergrepp. Ibland tvingas de gifta sig med vuxna soldater. Mellan 2005 och 2020 utsatte väpnade styrkor och grupper minst 14 200 barn för sexuella övergrepp, exempelvis genom tvångsäktenskap med vuxna soldater. Men det verkliga antalet tros vara mycket högre. Av alla frågor som berör barn i konflikt rapporteras det nog minst om sexuellt våld eftersom offren och deras familjer ofta skuldbeläggs och trakasseras av sin omgivning.

KIDNAPPNING

Många av de barn som används som soldater har kidnappats och förts bort av olika väpnade styrkor och grupper. Samtidigt som grupperna då får nya soldater, skrämmer man befolkningen genom att kidnappa deras barn. Bortförandet av barn är

en av de vanligaste kränkningarna mot barnets rättigheter i väpnade konflikter. De barn som kidnappas och tvingas bli soldater och döda och skada andra, blir även offer för flera andra allvarliga kränkningar av sina rättigheter.

Barnen förlorar sin trygghet när de skiljs från sina familjer och vänner. De tvingas sluta skolan och får ingen eller mycket dålig hälso- och sjukvård. De förlorar sin frihet, utsätts för våld och övergrepp samt drabbas ofta av mycket svår fysisk och psykisk ohälsa. Om barnen överlever gör de svåra upplevelserna att många aldrig riktigt kan anpassa sig till ett vanligt liv igen. Eftersom de inte fick gå klart skolan

har de svårt att få jobb och möjlighet att försörja sig. Därför hamnar de lätt i kriminalitet och missbruk. De som får chansen att börja skolan igen har ofta svårt att koncentrera sig och lära sig saker, eftersom de bär på fruktansvärda minnen och mår dåligt. Ofta är barnen inte heller välkomna tillbaka till sina byar och samhällen eftersom folk är rädda för dem.

TILLÄGG SKA SKYDDA

Barnkonventionens artikel 38 förbjuder alla parter i krig att låta barn strida som soldater. Men när den skrevs 1989 användes åldersgränsen 15 år istället för 18 år, som gäller alla andra delar av konventionen. År 2000 antogs därför ett särskilt tillägg till barnkonventionen som handlade om särskilt skydd av barn i krig och barn som tvingas bli soldater. I tillägget står att barn under 18 måste skyddas mot att utnyttjas som soldater.

VARFÖR UTNYTTJAS BARNEN?

I länder med fattigdom, dålig tillgång till utbildning samt med diskriminering, krig och konflikt, brist på demokrati och dålig respekt för mänskliga rättigheter, ökar risken för att barn ska råka illa ut och utnyttjas som soldater i krig.

Genom historien har barn utnyttjats i krig och våldsamma konflikter i alla världens länder, även i Sverige. I slutet av 1700-talet fanns det många barn som stred och arbetade i den svenska militären, en del så unga som 7 år. I vårt grannland Finland var det vanligt med barnsoldater under inbördeskriget år 1918. Och under både första- och andra världskriget (1914-1917 och 1939-1945) beräknas tusentals barn ha deltagit, bland annat i de sovjetiska (ryska), japanska, tyska och brittiska arméerna. På 1970-talet rekryterades

barn och ungdomar till striderna på Nordirland, och på Balkan i det forna Jugoslavien (bland annat i nuvarande Kroatien, Serbien och Bosnien) deltog tusentals barn i striderna mellan 1991-1995. Irak, Myanmar-Burma, Demokratiska Republiken Kongo och Colombia är exempel på länder där många barn har utnyttjats (och fortfarande utnyttjas) som soldater under 2000-talet.

SVENSKA BARN-SOLDATER?

År 1812 infördes en form av allmän värnplikt till den svenska armén, och redan då gällde det män som var 21 år och myndiga, alltså vuxna. 1974 sänktes myndighetsåldern till 18 år.

I Sverige har det inte varit krig på mycket länge. Men även idag finns det svenska barn som utnyttjas som soldater. I mars 2022 dömdes för första gången en svensk kvinna till fängelse av svensk domstol för att hon hade låtit sin 12-årige son bli barnsoldat i kriget i Syrien. Pojken dog i en bombexplosion när han var 16 år gammal. Det finns också barn i Sverige som pressas av vuxna att göra farliga och olagliga saker och använda våld mot andra. Till exempel använda vapen, och sälja droger, med stor risk för att skada sig själva och andra.

VAD KAN SVERIGE GÖRA?

Sverige ger bistånd, pengar och annan hjälp till FN och andra organisationer som kämpar för barn som tvingas att vara soldater, och andra barn som lever i krig och konflikt. Det gör Sverige bland annat genom fattigdomsbekämpning och att fortsätta stå upp för demokrati och barnets rättigheter, så att alla barn i världen ska behandlas lika, få bra utbildning och samma möjligheter i livet. Under 2017-2018, när Sverige var medlem i FN:s säkerhetsråd, drev vi en särskild arbetsgrupp som arbetar med att skapa förändringar för barn i krig och väpnad konflikt. I det arbetet ingick att arbeta för barns möjligheter att göra sin röst hörd, rätten till utbildning samt rätten till god hälsa i konflikter.